

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

SZAKDOLGOZAT

Ferencz Patrik
Nappali Tagozat
Gazdálkodási és
Menedzsment Szak
Digitális vállalkozás Specializáció

2020

BGE

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
ALKALMAZOTT TUDOMÁNYOK EGYETEME

PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

PÉNZÜGY ÉS SZÁMVITELI KAR

A korrupció kialakulásának okai,
hatása, megítélése

Belső konzulens: Dr. Réthi Gábor

Külső konzulens: Mérő Gábor István

Ferencz Patrik

Nappali
Tagozat

Gazdálkodási
és

Menedzsment

Digitális
Vállalkozás
Specializáció

NYILATKOZAT

Alulírott Ferencz Patrik büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2020 év december hónap 03 nap

.....

hallgató aláírása

Tartalom

Bevezetés	2
Mit is jelent a korrupció?	4
Mikor alakul ki a korrupció, milyen okai lehetnek?	6
Hogyan mérhető maga a korrupció?	10
Korrupciós esetek vizsgálata Magyarországon és azok hatása	16
Jelentősebb korrupciós botrányok	22
Az általam végzett kutatás a korrupció társadalmi megítélésről	25
Hogyan védekezhetnek a vállalatok és a közsféra a korrupcióval szemben?	34
Milyen következményeket okoz a korrupció?	36
Összefoglalás	38
Források.....	41

1. Bevezetés

Ha a korrupció jelenségéről beszélünk, akkor a legtöbb embernek elsősorban a politikai korrupció jut az eszébe, habár a különböző médiáknak egy kedvelt témája a politikai korrupció, azonban a mindennapi életünkben megtörténhetnek olyan szituációk amikor közvetlenül is korrupciónak vagyunk kitéve nem csak a híradásokból észleljük. Vannak olyan területek, ahol szinte már a megszokássá vált, hogy különböző “extra” szolgáltatásokért cserébe valamilyen jutalmat adjunk, annak ellenére, hogy erre a cselekedetre jogilag nincs mindig lehetőségünk és morálisan is sokszor megkérdőjelezhető. Ilyen lehet például amikor a kórházi ellátásért hálapénzt adunk az orvosnak vagy akár egy parkolási bírság összege is alku tárgyát képezheti egyes esetekben. Ez a téma viszonylag tabunak számít azonban szükséges beszélni róla mivel korunk problémája.

Azért választottam ezt a témát szakdolgozatom témájaként, mivel úgy vélem egyre inkább a korrupció általános megítélése sajnálatos módon a semlegesség felé halad a világ mind nemzetközi és mind magyarországi viszonylatban. Tehát a lakosság hiába szerez tudomást egyes esetektől ezeknek nincs meg a megfelelő visszhangja. Ennek kutatására szerettem volna dolgozatom szentelni. Fontosnak tartottam, hogy részletesen megvizsgáljam különböző primer és szekunder kutatások alapján mi az általános vélekedés a korrupcióról kifejezetten hazai viszonylatban, de érintve a nemzetközi megítélést is.

A dolgozatban két fontos hipotézis fogok megvizsgálni. Az első hipotézisemnek az választottam, hogy Magyarországon tág határok között elfogadják a korrupciót. Azért vélekedek így, mivel jelenleg minden irányból azt lehet hallani akár nemzetközi szinten is, hogy itthon elfogadott a korrupció, a hatalommal büntetlenül vissza lehet élni. Másik hipotézisemnek azt választottam, hogy Magyarországon a korrupció elleni fellépés tetten érhető az egyének korrupció észlelésében. A dolgozat során először általánosan bemutatom mit jelent a korrupció, milyen megjelenési és definíciós változatai léteznek. A továbbiakban pedig az általam gyűjtött adatokat fogom elemezni.

Köszönetet szeretnék mondani mindenkinek, aki bármilyen formában részt vett a szakdolgozat információinak gyűjtésében, ezúton köszönöm a kérdőívet kitöltő személyeknek, külön köszönet érte a külső konzulensemnek Mérő Gábor úrnak, illetve a belső konzulensemnek Dr. Réthi Gábor tanár úrnak, hogy segédkezett a szakdolgozat megfelelő elkészítésében. Mindazonáltal köszönet illi a Készenléti Rendőrség munkatársait is, akik készségesen rendelkezésemre bocsátottak a kutatás elvégzéséhez kapcsolódó adatokat.

2. Mit is jelent a korrupció?

A szó eredete a latin a corruptio szóból ered, amely rontás, romlást jelent. Szigorú definícióként úgy határozható meg, ha egy személy pozíciójából, hatalmából eredően jogsértő úton jogosulatlan előnyhöz juttat más személyeket anyagi haszonszerzés vagy más jövőbeni juttatásért cserébe. A korrupció bármelyik területen előkerülhet, ahol valamilyen előnyszerzés a cél, ilyen szempontból korrupciónak tekinthető, ha egy orvos előbb kezel egy beteget pénzért cserébe, ha egy politikus állami projekteket ígér vállalkozóknak támogatásért cserébe és még megannyi ilyen helyzet alakulhat ki. A magyar jogrend és a nemzetközi jogrend is különbözőként ítéli meg a korrupciót, ugyanis jogi értelemben nem ide tartozik a hűtlen kezelés vagy sikkasztás azonban amikor társadalomtudományi szempontból vizsgálódunk akkor ezeket is belekell vennünk mivel, ha jogi értelemben nem is teljesen, de gyakorlati téren szorosan hozzá kapcsolódik. A 2012. évi C. törvény (új Büntetőtörvénykönyv) a XXVII. fejezetében taglalja a korrupcióval kapcsolatos bűncselekményeket. Ezen cselekedetek közé tartozik a vesztegetés, hivatali vesztegetés, vesztegetés bírósági, hatósági eljárásban, vesztegetés elfogadása, befolyás vásárlása, befolyással üzérkedés, korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása.

A korrupciót rengeteg féleképpen tudjuk értelmezni. Tekinthejtük egyfajta folyamatnak is, ahol minden feltétel teljesülése esetén beszélhetünk csak valódi korrupcióról. Az első ilyen az, hogy ha valamilyen jogszabályba ütköző tevékenységet kell végrehajtani, tehát illegálisnak kell lennie. Amennyiben egy folyamat vagy tevékenység pontosan meghatározva van törvényileg, hogy hogyan kell végig vinni, ilyen lehet pl. közbeszerzési folyamat, sztrájk tevékenység stb. Amennyiben eltérünk ezektől a folyamatoktól, biztosan jogszabálysértést követünk el, azonban ez még nem minősül biztosan korrupciónak, ugyanis más feltételeknek is meg kell valósulniuk.

A másik fontos feltétel, hogy a korrupciót elfogadó személynek valamilyen előnyt kell kapnia bizonyos szolgáltatások ellenértékéeként, a szabályoktól való eltérésért cserébe. Ez leggyakrabban pénzbeli juttatás, de bármilyen más formában is megjelenhet, lehet akár egy szívesség, ajándék stb. Ha a vállalat egy szolgáltatást magasabb színvonalon hajt végre, akkor „prémiumszolgáltatást nyújt” magasabb díjért cserébe, akkor hiába fogad el pénzt extra szolgáltatásokért cserébe nyilvánvalóan nem követ el korrupciós tevékenységet, mivel jogszabályban nincs tiltva, hogy egy szolgáltatásért más összeget kérjen el különböző személyektől.

Ha ezen feltételek együttesen teljesülnek, akkor beszélhetünk tényleges büntetőjogi értelemben vett korrupcióról. Mivel bűncselekményről beszélünk ezért ez ellen állami és nemzetközi szinten is ellenlépéseket tesznek az országok, hogy visszaszorítsák a visszaéléseket, azonban ezt egy későbbi fejezetben fogom bemutatni.

A korrupciót kibővített oldalon is definiálhatjuk, ilyen lehet az, amikor nem végzünk tényleges jogsértést azonban a cselekedet erkölcsileg, illetve morálisan megkérdőjelezhető. De ilyen lehet, ha nem szívességért, pénzért, ajándékért juttatunk valakit kedvezőbb helyzetbe, hanem mert egyszerűen csak szimpatikusabb, régebb óta ismerjük vagy valamilyen vonzalmat érzünk iránta. Erre kiváló példa lehet az, amikor egy magasabb beosztású személy csak azért vesz fel valakit egy adott pozícióban, mivel régóta ismeri, vagy egyéb munkakörön kívüli viszony áll fenn közöttük.

Amennyiben főleg ez alapján helyezünk valakit pozícióba, nem pedig a szakmai, gyakorlati tudása miatt, ilyen helyzetekben nem beszélünk büntetőjogi korrupcióról, azonban érthető módon, morális úton ez a folyamat nem elfogadható és az ilyen cselekedet hosszútávon jelentős hátrányokat szenvedhet el a vállalat. A szakmai hiányosság a megszokott folyamatok akadozva fognak működni, csökken a munkavállalókkal szemben fennálló bizalom, igazságérzet, belső morális kérdéseket vetődnek fel, illetve hosszú távon a termelő vagy szolgáltató tevékenység általános minőségi romlását is eredményezheti. Ennek elkerülése érdekében fontos lehet, hogy a vállalatok és az állami fenntartású cégek is kiforrott szabályozásokat, belső szabályokat alkossanak a lehetséges veszélyforrások megelőzésére, illetve azok feltérképezésére ezekről a későbbiek több lehetséges megoldást is felfogok vázolni.

3. Mikor alakul ki a korrupció, milyen okai lehetnek?

A korrupció kialakulásának rengeteg oka lehet, akár megtörténhet fejlett gazdaságokban, fejlődő gazdaságokban is. A Magyar Gallup Intézet (2000) tanulmánya is rávilágít, hogy bizonyos helyzetek, szituációk és korszakokban erőteljesebben jelenhet meg a korrupció.

Gyakori az ún. potenciális veszélyhelyzetek, amikor egy országban vagy egy társadalomban számottevő változás következik be, ekkor az új és a régi rendszer között kialakulhatnak bizonyos rések, ahol már nem feltétlen érvényesek a változások előtti rendszer alapvető működése, viszont az új rendszer még nem forrott ki még annyira, hogy teljesen lefedjen minden területet. Remek történelmi példa erre a 1989-90-es évek Kelet-Európája, ahol a változó rendszer következtében jelentős privatizációs korrupciós esetek történtek nemcsak Magyarországon, hanem a volt szocialista tömb egészében is. Ezek a történetek között van, ami még napjainkig is kitarthat, ilyen például a 2011-es moldovai dúsított urán botrány, ahol a 90-es években a Szovjetunió szétesése során, dúsított uránt csempészték ki, hogy majd értékesítsék sok-sok évvel később.

További ilyen lehetőség lehet, amikor egy ország mély szegénységbe zuhan és a teljes gazdasági összeomlás szélére sodródtak, ilyenkor, még mielőtt teljesen összeomlik az ország, az üzleti elit elkezdi kimenteni a vagyonát. Ez jellemző a mai közép-afrikai és dél-amerikai országokban, ahol folyamatosan fennáll a lehetősége egy esetleges gazdasági összeomlásnak, továbbá a társadalom között olyan mértékű különbségek vannak a leggazdagabb és a legszegényebb réteg között, hogy az elitréteg vagyonából fakadóan szinte korlátlanul mondható hatalommal rendelkezik az országban.

A piacgazdaság, kialakulása egy olyan folyamat, amit ha nem megfelelő körültekintéssel közelítünk meg, az könnyen romboló hatással lehet az ország egészére nézve. Ha egyelőre nem piacgazdasági alapon működő gazdaságot, mindenféle szabályozás nélkül szabadítunk rá a kapitalizmusra, az olyan helyzeteket eredményezhet, ahol kialakulhat a korrupció melegágya. Ez a történelmi példán keresztül szintén igaz a 1990-es évek közép-európai országaira. A világpiac túl gyorsan kezdte beárzni a közép-európai piacot, így alakult ki, hogy a válságos helyzetben lévő országok a nagyvállalatoknak ki lettek szolgáltatva, mivel ekkor a gazdaság még nem rendeződött át az új helyzetre való tekintettel.

Egy ország társadalma is meghatározhatja a korrupció terjedését, ilyen amikor egy országban a vagyonosabb réteg nem érez szolidaritást az általuk vezetett társadalommal szemben. De ha belegondolunk ilyen problémák alakulhatnak ki, amennyiben a társadalom nem vállal felelősséget a politikai helyzetére. Ha a társadalom közömbös a politikai eseményekkel szemben, akkor az „ő is lopott a másik is fog” gondolkodási mód is megalapozza korrupciót. Ezért is fontos, hogy egy társadalom a botrányosabb politikai, megvesztegetési ügyeket a megfelelő szigorral és elszámoltatással kezelje az őket képviselő személyek felé.

Emellett nem feledkezhetünk el a személyi feltételekről sem. Vannak olyan személyes tulajdonságok, amelyek nem feltétlenül jelzik egy személynek a korrupcióra való hajlamát, de intő jelként érdemes figyelembe venni. Ilyen tulajdonságok, többet között, a hazugságra való hajlandóság, kapzsiság, önzés stb. A természetéből fakadóan a korrupciót akkor csinálja „jól” valaki, ha minél jobban el tudja terelni magáról a gyanút, nem vonja magára mások figyelmét.

Különböző élethelyzetek is jelenthetnek veszélyforrást, amennyiben a hatalmat birtokló személy rossz anyagi körülmények között él valamilyen oknál fogva, vagy esetleg olyan kétes jellegű életmódot folytat, melynek leleplezése romokba döntené a karrierjét, ilyen módon a kiszolgáltatott személynél valószínűbb a korrupció bekövetkezésének esélye. Pozícióból fakadóan is csökkenhet vagy növekedhet a korrupció veszélye. Amennyiben egy személyt/politikust/közszereplőt fontos pozíciót tölt be, lényegesen nagyobb figyelmet fordítanak felé és a magánéletére.

A folyamatos megfigyelések miatt csökkenhet a megvesztegetés lehetősége, mivel minden pillanatban szinte folyamatosan szemmel tartják őket. Ezzel szemben a ranglétrán, minél alacsonyabb szintre ereszkedünk pl.: kisebb városok képviselő testületei, szakszervezetek stb. annál kevesebb őrző tekintet vetül ezekre, ezért növelő faktorként kell számontartani. Habár a mérleg másik oldalán, ezek a szereplők csak kisebb, helyi érdekeltségű üzletekben érdekeltek, így a „Kis pénz, kis foci” elven - érdektelenség hiányában - csökkentő tényezőként kell figyelembe venni.

Vannak olyan feladatkörök az állami szektorban, ahol kiemelt jelentősége van a korrupció visszaszorításának, ugyanis az ott fellépő korrupció országos szintű kihatással lehet, ilyenek az adóhivatalok, minisztériumok, a kormánytagok. Ezeket a pozíciókat betöltő személyeket, az állami szférához viszonyítva, kiemelt díjazásban részesítenek, ezzel is küzdve az ellen, hogy alacsony fizetségük okán, ne akarjanak részesei lenni korrupciónak. Ezek alapján meghatározható, hogy a korrupció egy összetett és szerteágazó tevékenység, amit nemhogy definiálni sem lehet könnyen, de felkutatni, illetve ellenlépéseket sem lehet tenni a megakadályozásáért. Rengeteg tényezőt kell figyelembe venni, és ezeknek a visszaszorítása kiemelt feladat.

A különböző szempontok szerinti csoportosításra is lehetőségünk van, ha a korrupciós eseteket szeretnénk szisztematikusan rendezni, ilyen szempont lehet, hogy az eset milyen gyakran történik meg, ezek alapján beszélhetünk rendszeres illetve rendszertelen esetekről. A rendszerességet úgy kell értelmezni, hogy nem csak hogy többször fordul elő a vizsgált személyek között, hanem azok között felfedezhető egyfajta periodikusság. De ezen kívül még rengeteg más módszert is alkalmazhatunk a csoportosításukra, ilyen lehet a szereplők számában való meghatalmazás amikor is a részvétel alapján csoportosítjuk őket két vagy több szereplős korrupciós ügyre.

Ahogy azt már a korábbiakban kifejtettem különböző módjai vannak itt ugyebár a leggyakrabban valamilyen pénzeszköz vagy ajándékban nyilvánul meg de érdemes beszélni a különböző szívésségekről is. Gyakorta bevett szokás a KKV szektorban, hogy két cég ugyanazt a pályázatot próbálja megszerezni.

Mivel hazánk világviszonylatban nem túl nagy azért gyakori, hogy a különböző cégek értékesítői személyesen is ismerik egymást. Amennyiben kiírásra kerül egy tender, nem feltétlen tud az egyik vállalat olyan alacsony árú ajánlatot adni mint a másik vállalat, ekkor felléphet a lehetőség, hogy a jobb ajánlattal rendelkező cég értékesítője visszalép amennyiben a rosszabb helyzetben lévő értékesítőnek fontosabb az adott tender, ezt majd természetesen a kedvezményező a későbbiekben visszavárja.

4. Hogyan mérhető maga a korrupció?

A korrupció mérése egy komplex feladat, amit nem egyszerű számszerűsíteni, és a vizsgálatok nagyrésze a számszerű adatokra támaszkodik. Ezek az információk nagyrészt elérhetőek a közbeszerzési online értesítőben, ezt a Közbeszerzési törvény szabályozza, hogy a közbeszerzésekről az információk nyilvánosak, és ingyenesen elérhetőek mindenki számára.

Az első, amit először érdemes megvizsgálni, hogy egy adott pályázatra hányan tettek ajánlatot, ha csak egy cég tett ajánlatot, az növeli a korrupcióra való valószínűséget, mivel feltételezhető, hogy a kiíró nem több piaci szereplő számára lehetőségként adta meg a közbeszerzést, hanem kifejezett cég specifikusan írta ki a pályázatot.

A méréshez kapcsolódik, hogy vannak olyan nehézségek, amik jelentősen megnehezítik az információszerzést, az egyik ilyen, hogy a téma egy negatív hangvételű sokak által tabunak tartott példa így nagyon nehéz a méréshez szükséges adatok beszerzése, mivel az ilyen témákban nem szívesen nyilatkoznak az interjúalanyok.

Fontos kérdés, hogy vajon miért a legjobb, ha közbeszerzések alapján vizsgáljuk a korrupciót. A közbeszerzések folyamata törvényileg pontosan szabályozott keretek között mozog, az egész folyamat definiálva van. Mind a pályázati felhívás mind a pályázat eredménye mindenki számára elérhető nincs szükség semmilyen különleges jogosultságra. Ennek eredményeként jól vizsgálható, ugyanis a hatályos törvények alapján a nyertes cégről rengeteg fontos adatot lehet megtudni, itt ugyebár a legfontosabb, hogy a nyertes cég milyen tulajdonosi hálózattal rendelkezik, gyakorta bevett általános korrupciós módszert, az úgynevezett strómanok alkalmazása. A strómanok eredete a második világháborúig vezethető vissza, amikor a zsidók deportálása során, a zsidó lakosság a vagyonukat a családhoz közel álló, nem zsidó származású személyekre ruházták át.

A közbeszerzési eredmények analizálása egy összetett feladat. A kutatás során segítségül használtam Tóth István János és Hajdu Miklós számításait akik a 2018-as „A korrupció mérési lehetőségei - lehetséges objektív indikátorok bemutatása egy magyar példa alapján” című tanulmányukat, melynek során 151 475 darab szerződést vizsgáltak át.

A korrupció mérés során érdemes lehet bizonyos mérő indikátorok használata, egy ilyen lehetőség lehet a CR3 indikátor, amely a következőképpen nézz ki:

CR3 = 0, ha több ajánlattevő indult, az eljárás hirdetménnyel valósult meg, és az ár nem volt 10 000 forintra kerekítve;

0,33, ha több ajánlattevő indult, az eljárás hirdetménnyel valósult meg, és az ár legalább 10 000 forintra volt kerekítve;

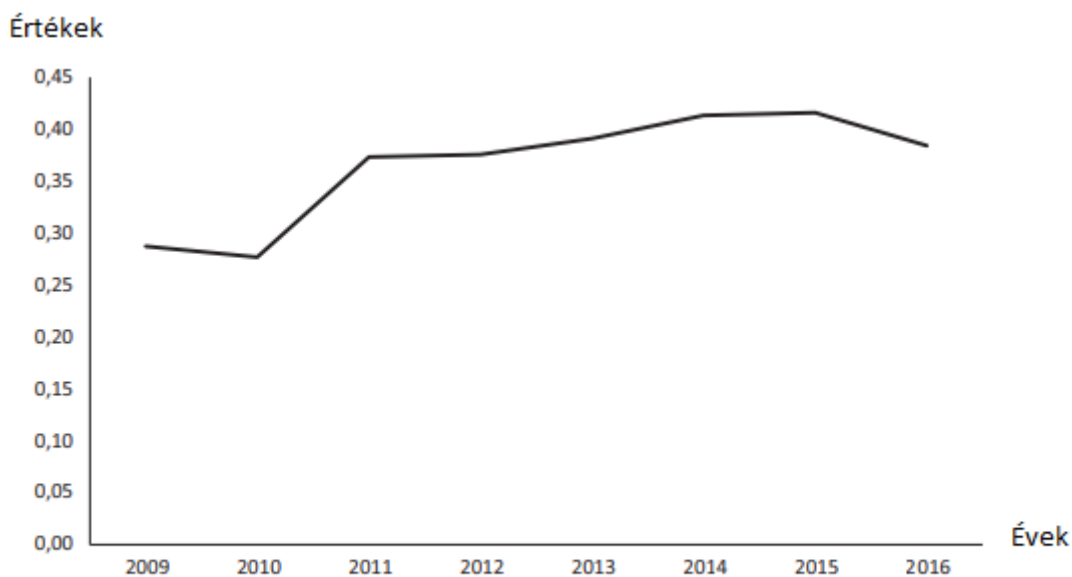
0,33, ha vagy a verseny, vagy a hirdetmény hiányzott, de az ár nem volt legalább 10 000 forintra kerekítve;

0,66, ha vagy a verseny, vagy a hirdetmény hiányzott, és az ár legalább 10 000 forintra volt kerekítve;

0,66, ha a közbeszerzés verseny és hirdetmény nélkül valósult meg, de az ár nem volt legalább 10 000 forintra kerekítve;

1, ha a közbeszerzés verseny és hirdetmény nélkül valósult meg, és az ár legalább 10 000 forintra volt kerekítve.

Ábra 1.

6. ábra. A kompozit korrupciós kockázati mutató (CR3) alakulása, éves adatok, 2009–2016
N = 149 786

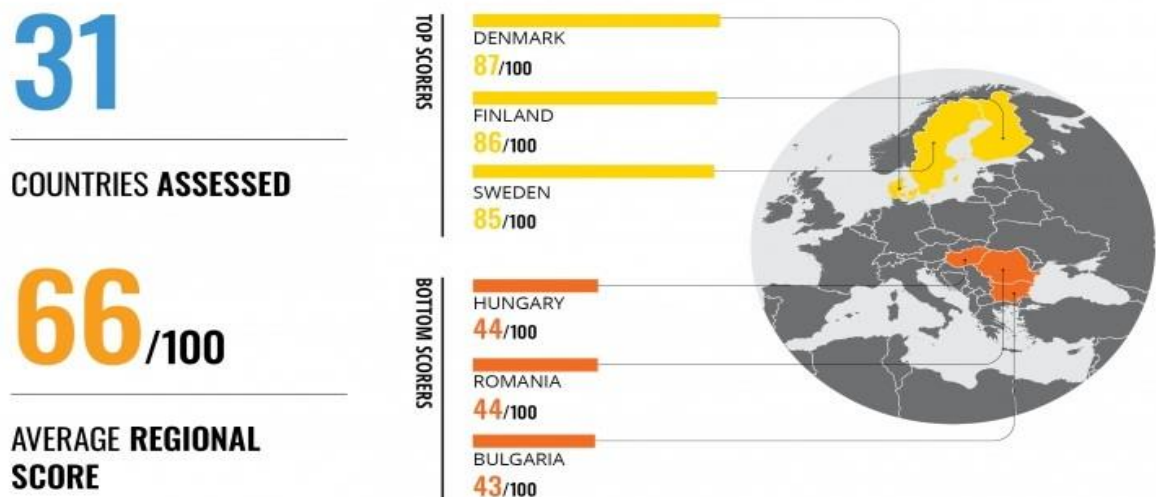
Forrás: a CRCB adatbázisa

Az általuk végzett kutatás alapján felfedezhető, hogy a közbeszerzési eljárások során megfigyelhető a korrupció kockázatának a növekedése, a tanulmány részletesen kifejti, hogy a legnagyobb kockázati az építőipari tendereknél, míg a legalacsonyabb kockázatot az informatikai tendereknél figyelhető meg. Az általam végzett adatgyűjtés során a 2016-évtől kezdtem, mivel a tanulmánynak ez volt az utolsó vizsgált időszaka. Az bemutató csak egy a sok mutató közül amelyet a kutatás részletes tartalmaz, ilyen információ a versenyerősség mérése is ami fontos információkat jelenthet, hogy lényében a piaci szereplők között fennállnak-e a versenyhez szükséges eszközök vagy egy a monopólium valamilyen formája jelenik-e meg.

A kutatás az alábbi megállításokat tette: „A tanulmányban bemutatott eredmények arra utalnak, hogy a versenyerősség és a korrupciós kockázatok a magyarországi közbeszerzések területén 2009 és 2015 között negatív tendenciákkal jellemezhetőek. Nemzetközi összehasonlításban is megfigyelhetők a magyar közbeszerzések kirívóan magas korrupciós kockázata, különösen a 2013 és 2015 közötti időszakban. Azonban a 2015 utáni időszak tekintetében több mutató is a helyzet javulására vagy legalábbis a negatív tendenciák megszűnésére utal – kérdés, hogy valós fordulatról beszélhetünk-e, amire a 2017-es év adatainak elemzésével adhatunk majd választ.” (525. oldal)

Ha a korrupció témájáról beszélünk, nem mehetünk el a legismertebb mutatószám között, ami a Corruption Perception Index (továbbiakban CPI) ennek a mutatónak a lényege, hogy a közsférában érzékelt korrupció alapján rangsorolja az országokat. A CPI mindig csak egy adott pillanatot mutat egy ország korrupciós megítéléséről ezáltal, ha folyamati változásokat akarunk vizsgálni több év CPI adatait kell szemügyre vennünk. Az index felépítését tekintve egy 0-100-ig tartó skála ahol a 0 jelenti a legmagasabb értéket (a korrupció mértéke magas), míg a 100-as érték jelenti, hogy az országban semmilyen szinten nem érzékelik a korrupciót. A kutatás során kizárólag a gyakorlati tapasztalatok alapján mérik (pl.: hivatali visszaélések, megvesztegetés stb.).

Ábra 2.

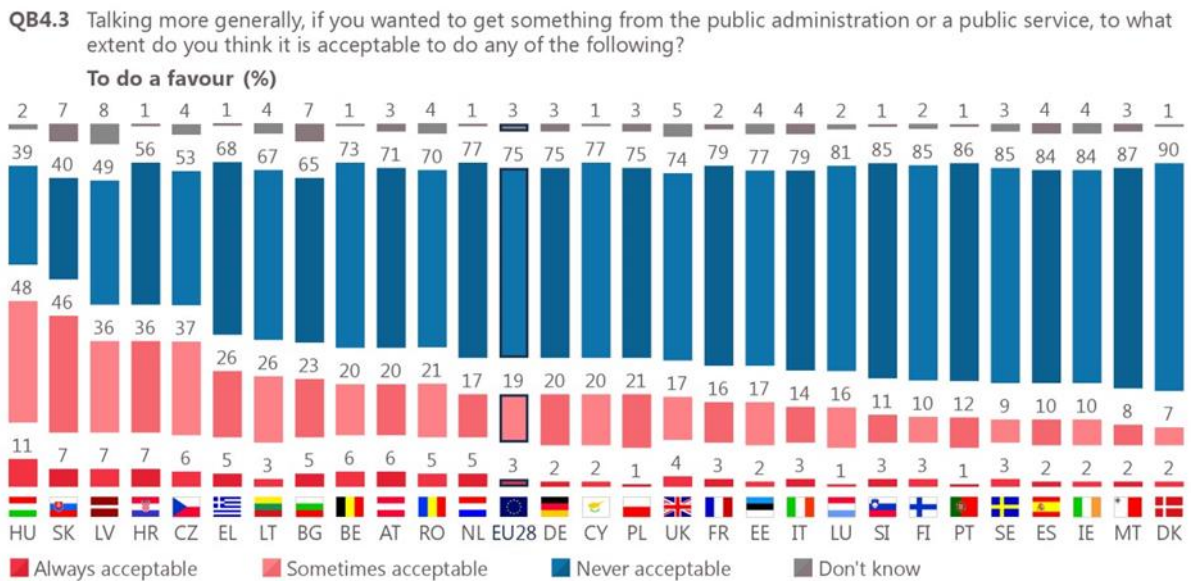
Forrás: Európai Bizottság honlapja

Európai Bizottság által közzétett adatok alapján 2019-es évre vonatkozó kutatás alapján a legmagasabb értéket elért országok Dánia, Finnország és Svédország. Általánosan elmondható, hogy a korrupciós érzékelésének mértéke Európában az északi, észak-nyugati országokban a legalacsonyabb, míg a dél-, és délkelet-európai országokban a legmagasabb (ami a diagrammon is kivehető). Ennek oka lehet országok közötti kulturális különbségek, amelyeket a Hofstede fél 6-D modell segítségével vizsgálhatunk, hogy a hasonló dimenziókba tartozó országokban vajon a CPI értéke között is megtalálható-e a kapcsolat.

Fontos megfigyelési alap, a diagrammon fellelhető alacsony CPI indexel rendelkező országok beleillenek az előzőekben bemutatott korrupciós esélyt növelő tényezők körébe, mivel mind 3 országban többször is történt politikai és gazdasági rendszerváltás, ha csak az elmúlt 100 évet vesszük alapul. Mivel egy generáción belül is több nagyvolumenű változás következik be így az ezeket az eseményeket átélőkben kialakulhat egyfajta akár valós ok nélküli bizalmatlanság is, amelyet a következő generációk gondolkodásába is átadják.

Az Európai Bizottság által alkalmazott másik hasznos mutató a kétévente megjelenő úgynevezett Eurobarometer, amely szintén a korrupció észlelésében mutatja be az Európai Unió tagországaiban, hogy az ország lakossága miként vélekedik a korrupcióról az országában:

Ábra 3.

Ahogy minden módszernek megvannak az előnyei és a hátrányai úgy ennek a témának a kutatása kapcsán is megjelennek módszertani megkülönböztetések. Az előbbiekben röviden bemutatott módszertant nevezhetjük úgy, hogy nem vizsgálati alapú módszer, melynek során már meglévő gazdasági mutatók, statisztikák alapján próbáljuk kutatni a korrupciót, ezen kutatás hátránya azonban szigorúan objektív adatokat tartalmaz, nem lehet ez alapján mérni a társadalom véleményét, illetve jelentős torzulások következhetnek be időrendi síkon, ugyanis az elkövetett bűncselekményeknek csak a vádemelési időpontjait tartalmazza nem pedig a tényleges elkövetés időpontját.

Egy másik módszer a kérdőíves vizsgálati alapú kutatás melynek során kérdőívek vagy mélyinterjúk segítségével próbálunk személyes véleményt kérni a megkérdezettektől, ennek a módszernek nagy előnye, hogy szubjektív alapokon is vizsgálja a korrupció észlelést azonban teljes körű objektív adatok mérésére nem alkalmas, illetve a különböző értelmezések miatt lehetséges a téves korrupció azonosítás is. A dolgozatom során mindkét módszert alkalmazom és ezek bemutatására kerülnek a továbbiakban.

5. Korrupciós esetek vizsgálata Magyarországon és azok hatása

A korrupciós esetek felgöngyölítése egy hosszadalmas és nehézkes folyamat. Rengeteg esetben a vesztegetési gyanúkat a sajtó felkapja, amelyekből országos értékű hír lesz, azonban ezen botrányok csak egy bizonyos részéből lesz valódi feljelentés, és nem minden esetben indul eljárás. A pontos adatok feltérképezésére közérdekű adatigénylést kértem a Nemzeti Nyomozóirodától, amelyben 2016-tól 2020.08.31.-ig bezárólag évekre lebontva hány alkalommal kezdeményezett eljárást a nyomozóiroda. A kérdésekre az alábbi választ kaptam:

Rendőri eljárásban regisztrált korrupciós bűncselekmények¹ száma eljáró szerv KR NNI vonatkozásában az ENyÜBS² 2016-2019. évi és a 2020. I-VIII. havi adatai alapján					
Bűncselekmény megnevezése	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. I-VIII. hó⁴
1978. évi IV. törvény³ szerinti bűncselekmények összesen:	3				
Befolyás vásárlása	1				
Vesztegetés	2		1		
2012. évi C. törvény³ szerinti bűncselekmények összesen:	9	91	4	16	6
Befolyás vásárlása	1			8	
Befolyással üzérkedés	7	56	2	8	
Hivatali vesztegetés	1	35			3
Hivatali vesztegetés elfogadása					3
Vesztegetés			1		
Vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban			1		
Összesen:	12	91	4	16	6

¹ **1978. évi IV. törvény szerinti bűncselekmények:** vesztegetés 250-255. §; vesztegetés nemzetközi kapcsolatban 258/B-D. §; befolyással üzérkedés 256. §; befolyás vásárlása 256/A. §; befolyással üzérkedés és befolyás vásárlása nemzetközi kapcsolatban 258/E. §; **2012. évi C. törvény szerinti bűncselekmények:** vesztegetés 290. §; vesztegetés elfogadása 291. §; hivatali vesztegetés 293. §; hivatali vesztegetés elfogadása 294. §; vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban 295. §; vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban 296. §; befolyás vásárlása 298. §; befolyással üzérkedés 299. §; korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása 300. §

² A Belügyminisztérium által üzemeltetett <http://enyubs.bm.hu> honlapon szereplő adatok alapján.

³ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. és a 2012. évi C. törvények alapján a táblázatban szereplő bűncselekmények megfeleltetése nem lehetséges, ezért a számadatok összeadása téves következtetésekre adhat okot.

⁴ A 2020. I-VIII. havi adatok tájékoztató jellegűek.

Rendőri eljárásban a korrupciós bűncselekmények ¹ eljárás száma eljáró szerv KR NNI vonatkozásában a büntetőeljárás döntés típusa szerinti bontásban az ENyÜBS ² 2016-2019. évi és a 2020. I-VIII. havi adatai alapján						
Bűncselekmény megnevezése	Büntetőeljárás döntés típusa	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. I-VIII. hó ⁴
1978. évi IV. törvény³ szerinti bűncselekmények összesen:		3	4		1	
Befolyás vásárlása	nyomozás megszüntetés	1				
Befolyás vásárlása Összeg		1				
Befolyással üzérkedés	nyomozás megszüntetés		2			
Befolyással üzérkedés Összeg			2			
Vesztegetés	egyéb befejezés				1	
	nyomozás megszüntetés		2			
	vádemelés	2				
Vesztegetés Összeg		2	2		1	
2012. évi C. törvény³ szerinti bűncselekmények összesen:		14	93	20	32	8
Befolyás vásárlása	nyomozás megszüntetés	1			3	
	vádemelés	1	1	4	8	
Befolyás vásárlása Összeg		2	1	4	11	
Befolyással üzérkedés	feljelentés elutasítása			1		1
	nyomozás megszüntetés	1			12	
	vádemelés	7	56	10	8	
Befolyással üzérkedés Összeg		8	56	11	20	1
Hivatali vesztegetés	egyéb befejezés	1				
	feljelentés elutasítása			1		
	nyomozás megszüntetés	2	1	1		
	vádemelés	1	35	1		3
Hivatali vesztegetés Összeg		4	36	3		3
Hivatali vesztegetés elfogadása	vádemelés					3
Hivatali vesztegetés elfogadása Összeg						3
Vesztegetés	vádemelés			1		
Vesztegetés Összeg				1		
Vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban	vádemelés			1		
Vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban Összeg				1		
Vesztegetés elfogadása	feljelentés elutasítása					1
	nyomozás megszüntetés				1	
Vesztegetés elfogadása Összeg					1	1
Összesen:		17	97	20	33	8

¹ **1978. évi IV. törvény szerinti bűncselekmények:** vesztegetés 250-255. §; vesztegetés nemzetközi kapcsolatban 258/B-D. §; befolyással üzérkedés 256. §; befolyás vásárlása 256/A. §; befolyással üzérkedés és befolyás vásárlása nemzetközi kapcsolatban 258/E. §; **2012. évi C. törvény szerinti bűncselekmények:** vesztegetés 290. §; vesztegetés elfogadása 291. §; hivatali vesztegetés 293. §; hivatali vesztegetés elfogadása 294. §; vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban 295. §; vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban 296. §; befolyás vásárlása 298. §; befolyással üzérkedés 299. §; korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása 300. §

² A Belügyminisztérium által üzemeltetett <http://enyubs.bm.hu> honlapon szereplő adatok alapján.

³ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. és a 2012. évi C. törvények alapján a táblázatban szereplő bűncselekmények megfeleltetése nem lehetséges, ezért a számadatok összeadása téves következtetésekre adhat okot.

⁴ A 2020. I-VIII. havi adatok tájékoztató jellegűek.

Rendőri eljárásban a korrupciós bűncselekmények¹ eljárás száma eljáró szerv KR NNI vonatkozásában a büntetőeljárásai döntés típusa szerinti bontásban az ENyÜBS² 2016-2019. évi és a 2020. I-VIII. havi adatai alapján					
Büntetőeljárásai döntés típusa	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. I-VIII. hó³
egyéb befejezés	1			1	
feljelentés elutasítása			2		2
nyomozás megszüntetés	5	5	1	16	
vádemelés	11	92	17	16	6
Összesen:	17	97	20	33	8

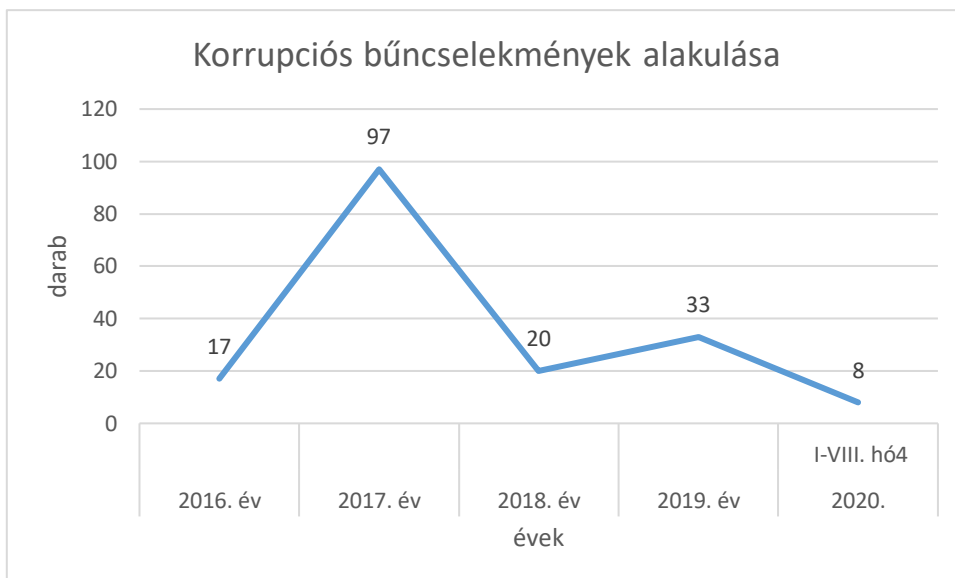
¹ **1978. évi IV. törvény szerinti bűncselekmények:** vesztegetés 250-255. §; vesztegetés nemzetközi kapcsolatban 258/B-D. §; befolyással üzérkedés 256. §; befolyás vásárlása 256/A. §; befolyással üzérkedés és befolyás vásárlása nemzetközi kapcsolatban 258/E. §; **2012. évi C. törvény szerinti bűncselekmények:** vesztegetés 290. §; vesztegetés elfogadása 291. §; hivatali vesztegetés 293. §; hivatali vesztegetés elfogadása 294. §; vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban 295. §; vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban 296. §; befolyás vásárlása 298. §; befolyással üzérkedés 299. §; korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása 300.§

² A Belügyminisztérium által üzemeltetett <http://enyubs.bm.hu> honlapon szereplő adatok alapján.

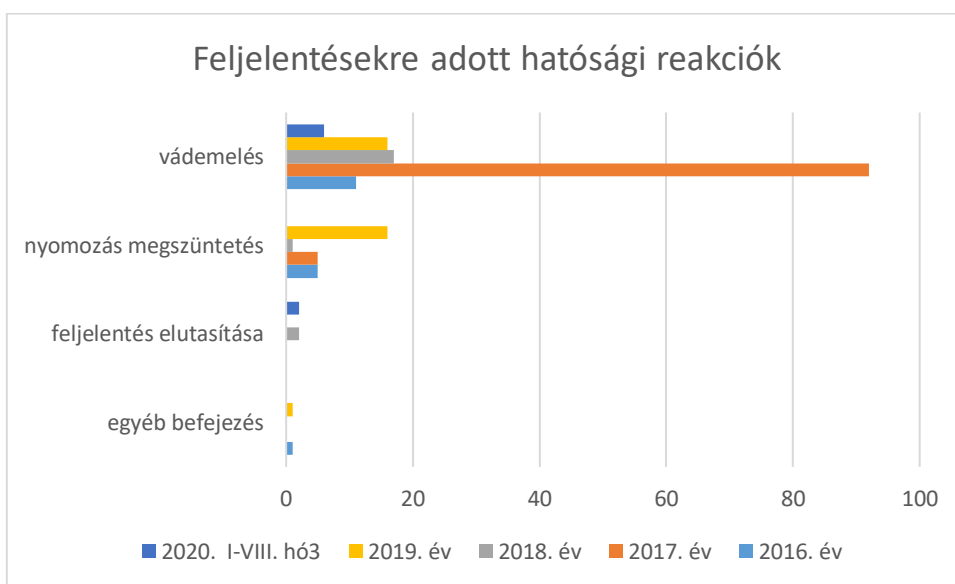
³ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. és a 2012. évi C. törvények alapján a táblázatban szereplő bűncselekmények megfeleltetése nem lehetséges, ezért a számadatok összeadása téves következtetésekre adhat okot.

⁴ A 2020. I-VIII. havi adatok tájékoztató jellegűek.

Ezen adatok alapján meghatározható, hogy a korrupcióval kapcsolatos bűncselekmények száma évenként is akár eltérő mértékű, nem figyelhető meg benne tendencia, így a jövőbeni adatokra vonatkozóan nem tehetünk meg egyértelmű megállapítást, hogy növekedés vagy csökkenés vagy stagnálás várható az elkövetkező években.

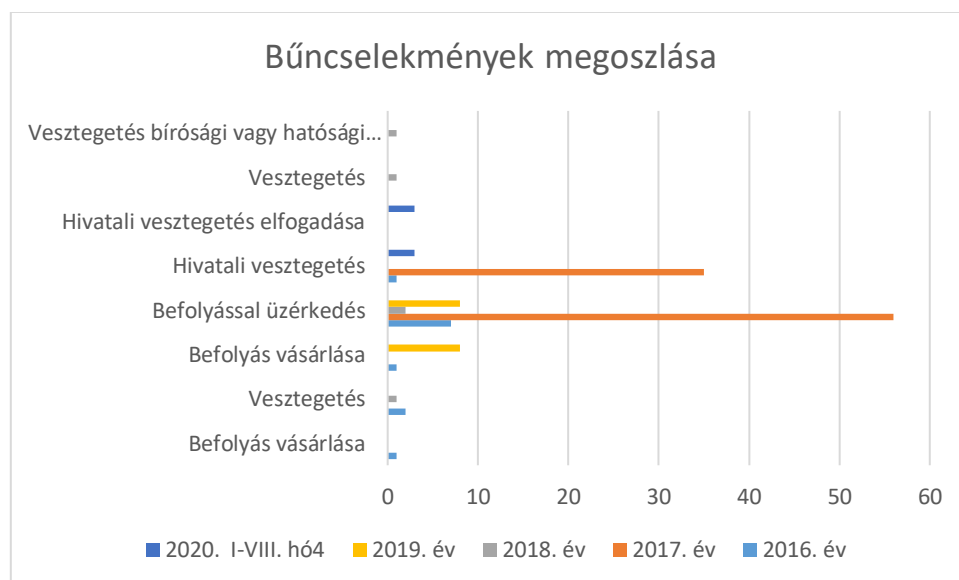
További fontos információ, hogy amennyiben születtek feljelentések, úgy azokkal szemben az eljáró szerv, hogyan és miként léptek fel, ezeket az adatokat az alábbi táblázat mutatja meg:

Egyértelműen kimutatható, hogy a hatósági szervek lehetőségükhöz mérten, a feljelentések nagyrészt vádemeléssel szorgalmazták a hatóságok arról, hogy ezeknek az eseteknek mi lett a végső eredménye arról sajnálatos módon nem lehet ezekből az adatokból következtetéseket levonni, ugyanis a vádemelések végeredményéről az ügyészség tud tájékoztatást adni.

A második leggyakoribb eset a nyomozás megszüntetése volt, azonban ez mennyiségileg jelentősen alacsonyabb, mint a vádemelések száma. A feljelentések elutasítása, illetve az egyéb befejezések száma elenyésző volt. Az egyéb befejezések jelentéstartalmáról nincsenek információk azonban az elenyésző információtartam miatt nem is jelentős. Az adatok alapján megállapítható, hogy a feljelentésekre adott válasz jellemzően aktív volt a hatóságok részéről. Ezzel összefüggésbe hozható azok az esetek, amelyeknél az érintettek már ténylegesen feljelentéseket tesznek azok mögött valóban meghúzódik valamilyen fajta legálisnak nem tekinthető tevékenység.

További fontos információtartammal rendelkezik, hogy konkrétan milyen bűncselekményeket követtek el, ezek alapján levonható következtetés az adott bűntényre vonatkozóan, hogy hogyan tudják a leghatékonyabban megelőzni a hatóságok ezeket.

A diagrammok alapján kimutatható, hogy a 2017-es év kiugró adatait tekintve toronymagasan a leggyakoribb bűncselekmény minden évben a befolyással való üzérkedés volt. Az új Btk. úgy definiálja, hogy „Aki arra hivatkozással, hogy hivatalos személyt befolyásol, a maga vagy más számára jogtalan előnyt kér, a jogtalan előnyt vagy ennek ígérését elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével, vagy elfogadójával egyetért” de még ide sorolja azokat a bűncselekményeket, melyek során valaki hivatásos személynek adja ki magát, hivatali személyt vesztegetés látszatát kelti.

Az adatokat kronologikusan vizsgálva nem figyelhető meg tendencia semelyik bűncselekmény esetén se. Ennek oka lehet a bűncselekmények alacsonynak tekinthető száma, mivel Magyarországon évente körülbelül átlagosan 150.000 bűncselekményt hajtanak végre egy évben, így ezen bűncselekmények számához viszonyítva alacsonynak tekinthető, így a tendencia vizsgálata nem szolgál releváns adattal.

6. Jelentősebb korrupciós botrányok

A dolgozat előző fejezeteinek kapcsán szóba került, hogy vannak olyan szituációk amik jelentősen növelik a korrupciós esetek esélyét, ezt Magyarországra vetítve is megfigyelhetjük, hiszen itt is megtörtént a politikai és gazdasági rendszerváltás így történtek olyan esetek amelyek megingatták a társadalom bizalmát a rendszerváltás kapcsán. Jellemzően ingatlan adásvételi botrányok voltak azok, amelyek megbolygatták a közéletet a rendszerváltozás kapcsán, ilyen volt az akkor SZDSZ Mérleg utcai ingatlanának eladása az MDF Bem téri székházával kapcsolatos értékesítés vagy a mára már megszűnt Posta Bank kétes hitelezési ügyei.

Voltak olyan botrányok a magyar történelem során, ahol a korrupciós ügyek nagyban befolyásolták nemcsak egy politikus pályafutását, hanem a magyar politikai élet egészét. A leghíresebbnek mondható ilyen eset a sukorói telekcseré ügye, amely során az állam kezében levő velencei tó partján levő területeket óhajtották elcserélni az M4-es autópálya útjában levő albertirsai telekre. A telkeket azonban egyenlő értéküként szerették volna kicserélni, azonban a valósi piaci értékük között 1,5 millárd (akkori értékű) forint különbség mutatkozott. Az ügy kapcsán hűtlen kezelés útján büntető eljárást kezdeményeztek, a későbbiekben hűtlen kezelés miatt, és mivel az akkori miniszterelnök Gyurcsány Ferenc támogatta a lakosság és környezetvédők által elítélt telekcseré okán bekövetkező üzletet. Az ügy miatt megrendült az állampolgárok bizalma a miniszterelnök úrbán, akit hamarosan ezután menesztettek is pozíciójából. Ellene végül büntetőeljárást a hatóságok nem kezdeményeztek, azonban politikai karrierjét kettétörte az eset. Napjaink egyre inkább a digitalizáció irányába halad, ezzel együtt olyan globális multinacionális cégek is felemelkedtek az internet elterjedése okán mint az Microsoft, Alphabet (Google) vagy az IBM. A digitális térnyerés nem csak a vállalati hanem a közszférát is érinti ezáltal fontos szerepeket játszanak a tenderek ezek a vállalatok és ezen tenderek száma egyre inkább növekedik mind mennyiségileg mind összegüket tekintve. Ez történt az Egyesült Államok Értékpapír- és Tőzsdefelügyelet által felfedezett Microsoft korrupciós botrány esetében is amiben a Nemzeti Adó és Vámhivatal közbeszerzési tenderjére kiírt pályázatát illetően ahol előre megegyeztek a felek a beszerezni kívánt termékek áráról úgy hogy az még kis se került pályázati formában és végül a szoftver license-k is magasabb áron kerültek értékesítésre mint a kívánt összeg.

Az ügy hatására a Microsoft-ot az amerikai felügyelet több mint 8,75 millió dollárra (átszámítva 2,6 milliárd forintra) összehasonlításképpen a tender maga mindössze körülbelül 1 millió dollár értékű volt így az összeg alapján megfontolandó a hasonló ügyelet.

Rengeteg más példát tudunk felhozni akár az elmúlt időszakban amikor egy politikust vagy közszereplőt korrupcióval vádolt a lakosság és a sajtó, ezekből azonban nagyon kevés esetben történik valamilyen büntetőjogi vagy egyéb szankcionális intézkedés, így okkal gondolhatjuk, hogy a korrupció visszaszorulóban van, azonban ez nem feltétlen tükrözi a valóságot.

Nemzetközi összehasonlításban talán a legismertebb korrupciós botrány a Panama papírokkal kapcsolatos. Az eset 2016-ban történt, hogy az oknyomozó újságírók több, mint 2,6 terabájtnyi adatbázist juttattak az egyik legnagyobb német újsághoz. Az iratok egy panamai ügyvédi iroda, a Mossack Fonseca ügyvédi iroda adatiból szivárogtatták ki, és az adatok között rengeteg ismert politikus közszereplő és cégek közötti kapcsolatokat tartalmazta.

Az iratok nemzetközi botrányt kavartak több országban is, ezen iratok alapján nyomozásokat indítottak és több esetben feltártak korrupciós eseteket, hivatali személyek megvesztegetését, hűtlen kezelést stb. Ennek hatására nemzetközileg is elkezdtek az országok kidolgozni szigorúbb átláthatósági szabályokat, mivel felismerték, hogy az offshore cégeket, amelyek a különböző egzotikus adóparadicsomokban vannak bejegyezve nehezen átláthatók, lekövethetők. Ennek visszaszorítása érdekében, több intézkedés is született, amelyekkel próbálják szabályozni a multinacionális cégek életét pl.: Magyarországon ez volt az egyik kiváltó oka az új pénzmosásról szóló törvény megalkotásának.

Fontos kérdés lehet, hogy ha ilyen világméretű botrányról van szó akkor miért pont egy kis közép-amerikai államban találhatóak meg ezek az iratok. A válasz a kérdésre, hogy a kis méretű országok a földrajzi adottságukat tekintve nem bővelkednek annyi nyersanyagban mint a nagyobb országok azonban az infrastruktúra és a gazdaság fenntartásához elengedhetetlen a megfelelő mértékű bevételek az államháztartás számára. Így a kisebb országok kicsit leegyszerűsítve gyakran élnek kedvező adózási módszerekkel, hogy oda vonzzák a nagyvállalatokat ez által a nagyvállalatok jelentősen alacsonyabb adót fizetnek viszont ezek az alacsonyabb adók is hatalmas bevételeket generálnak az ország gazdaságának. Ezekben az országokban, gyakran találkozhatunk az úgynevezett offshore cégekkel. Az offshore cégek olyan vállalkozások, amelyek nem abban az országban jegyeznék be ahol a tevékenységüket végzik, amennyiben a törvények ez lehetővé teszik.

Ahogy a korrupciós ügyekben leggyakrabban, itt is a legfontosabb szerepe a sajtónak volt, a sajtó. Egy demokratikus országban elengedhetetlen a hatalmi egyensúly fenntartása érdekében a független sajtó. Ez különösen a korrupciógyanús eseteknél is nyilvánul, fontos szerepe van a tényfeltáró újságírásnak, mivel ezek az ügyletek jellemzően eléggé szerte ágazók és próbálják minél jobban elrejteni a nyilvánosság elől. Így amennyiben a sajtó közel áll olyan személyekhez, akik ilyen ügyletekben érintettek, természetesen az újságírók nem fognak ezeknek az eseteknek utána menni, ezzel veszélyeztetve a közélet tisztaságát és a közvagyon szakszerű felhasználását.

7. Az általam végzett kutatás a korrupció társadalmi megítélésről

A kutatásom során különböző primer és szekunderkutatási módszereket alkalmaztam. A szekunderkutatási részről már a korrupció mérésével kapcsolatos, olykor különösen összetett mutatókról már az előbbieken a korrupció mérése kapcsán volt szó. Úgy határoztam, hogy mivel egy általános a lakosságra vetíthető kérdésre szeretnék választ kapni ezért viszonylag rövid kérdőíves kutatást végeztem, amely az alábbi kérdéseket tette fel:

1. Mely területeken a leginkább jellemző a korrupció Ön szerint?
2. Hogyan érzékeli a korrupciót, miben nyilvánul meg hogy Ön szerint van korrupció?
3. Önt mennyire zavarja a korrupció jelensége?
4. Ön szerint javult-e az elmúlt 5 évben a korrupció helyzete Magyarországon?
5. Ön hogyan reagált/na amennyiben korrupciós esetet tapasztalna közvetlenül?
6. Ön szerint létezik rendszer szintű korrupció Magyarországon?
7. Ön szerint az elkövetkezendő 5 évben hogyan fog változni a korrupció helyzete?

Nem:

Kor:

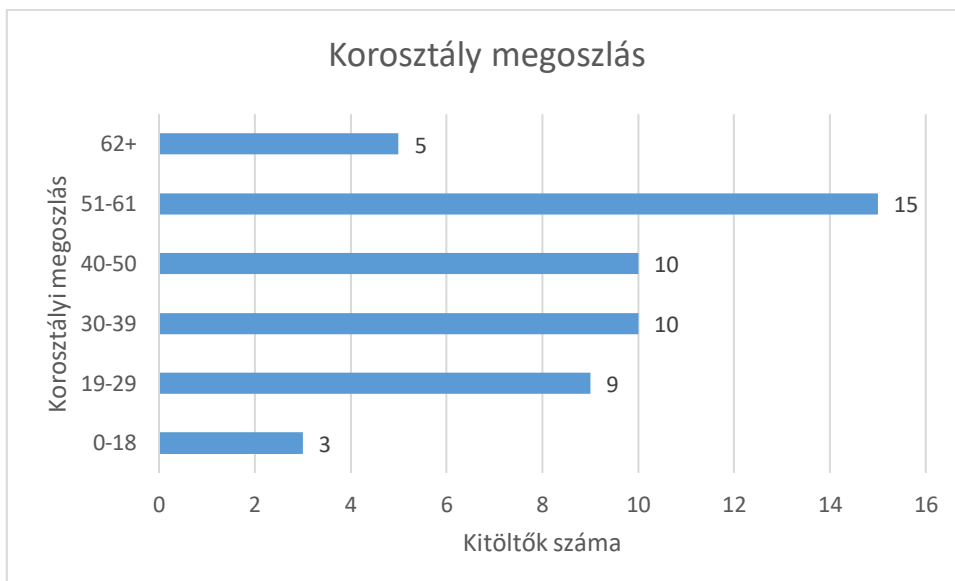
Iskolai végzettség:

Város:

A kutatás során fontosnak tartottam, hogy bizonyos korosztályokat különösen elemezzek míg bizonyos korosztályokat kevésbé. Ennek okát Magyarország demográfiai helyzete miatt kell vizsgálni ugyanis a Ratkó-gyerekek és a Ratkó unokák száma teszi ki a lakosság (X%-át) így az általuk adott válaszokat súlyoztam. A 18 év alatti korosztály megkérdezése alacsonyabb százalékot tesz ki a megkérdezések során, ugyanis ők még általánosságban véve kevesebb általános munka és közügyi tapasztalattal rendelkeznek, így őket a kutatás során csak érintőleges vizsgáltam meg.

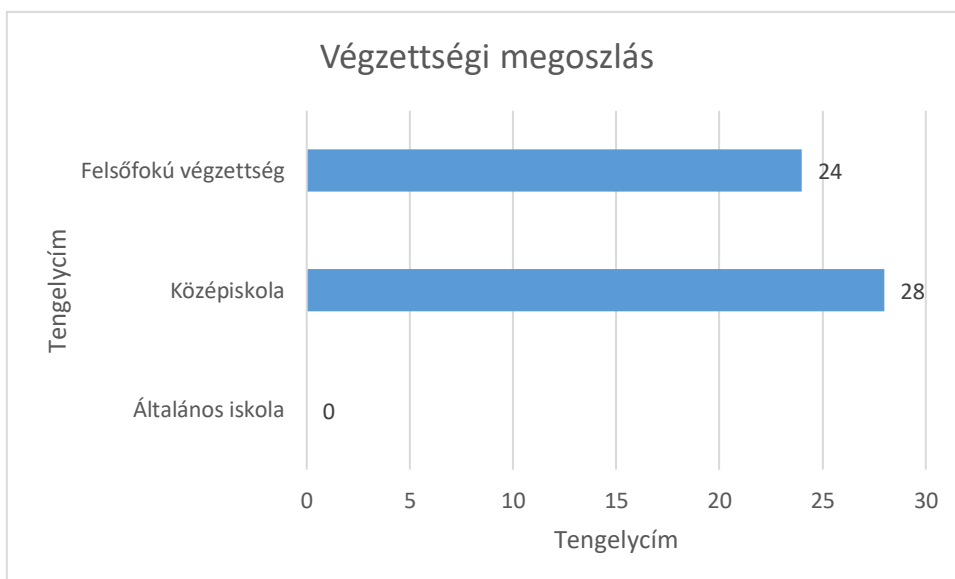
Általánosságban kérdőívet 52 ember töltötte ki. A kitöltők férfi és női aránya 32-20 volt. A kitöltők közül 37 budapesti vagy legalább is Pest megyei lakos, a további 15 személy pedig egyéb megyékből származik, külföldön élő személy nem volt részese a vizsgálatnak.

A korosztályi megoszlást az alábbi diagram szemlélteti:

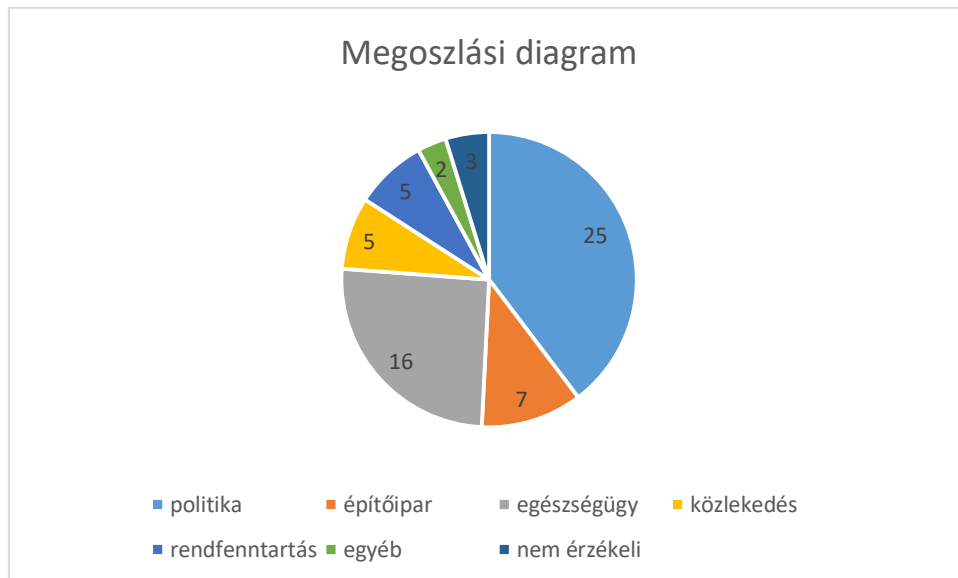

Az adatgyűjtés során törekedtem arra, hogy a népesség arányait szemléltesse a kutatásom, azonban ez nem volt egyszerű ugyanis nehéz volt az idősebb korosztályból találni olyan személyeket, akik segítenek a kutatásban.

A legmagasabb iskolai végzettséget tekintve az alábbi kimutatás szemlélteti:

1. Mely területeken a leginkább jellemző a korrupció Ön szerint? (több válaszlehetőség is megadható)

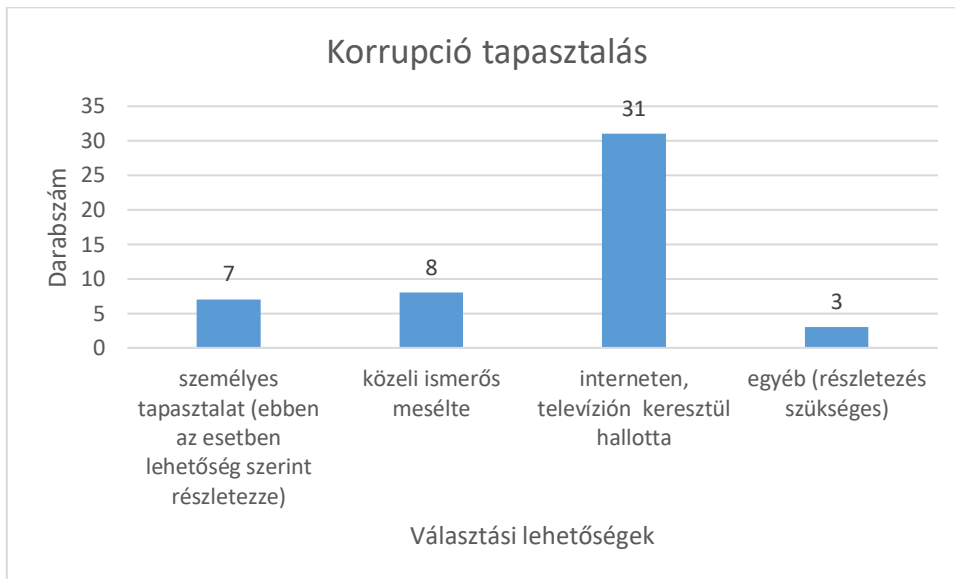

A válaszlehetőség közül a legtöbben a politikát jelölték meg, a rövid kérdőív során érdeklődtem, hogy miért gondolják így a legtöbben. Az erre adott válasz az volt, hogy a média csatornákon keresztül (televízió, internet) jellemzően a politikához köthető korrupció témák amelyekről a leggyakrabban értesülnek az átlagos állampolgárok. A második helyen végzett az egészségügy. Fontosnak tartom megjegyezni hogy ezt a területet a politikával együtt jellemzően a 30+ korosztály jelölte, mivel e fölött a korosztály fölött általánosságban elmondható, hogy gyakrabban járnak egészségügyi intézményekbe mint a fiatalabb generáció.

A következő leggyakrabban jelölt terület az építőipar volt. Jellemzően itt a építőipari közbeszerzésekre gondoltak a válaszadók. A további válaszlehetőséget mint a közlekedés vagy rendfenntartás a résztvevők nem érzékelték különösebben korrupció.

Fontos információs tartalommal rendelkezik, hogy csak 3 ember jelölte, hogy nem érzékel semmilyen formátumban korrupciót, tehát az észlelésre vonatkozóan elmondhatjuk, hogy általánosságban érzékeli a lakosság a korrupciót. Akik azt a választ adták, hogy nem észlelik nekik megköszöntem a részvételt a további kérdéseket már nem tettem fel számukra mivel nem releváns az érintett csoport. Így a továbbiakban a vizsgált sokaság száma 49 fő.

2. Hogyan érzékeli a korrupciót, miben nyilvánul meg hogy Ön szerint van korrupció?

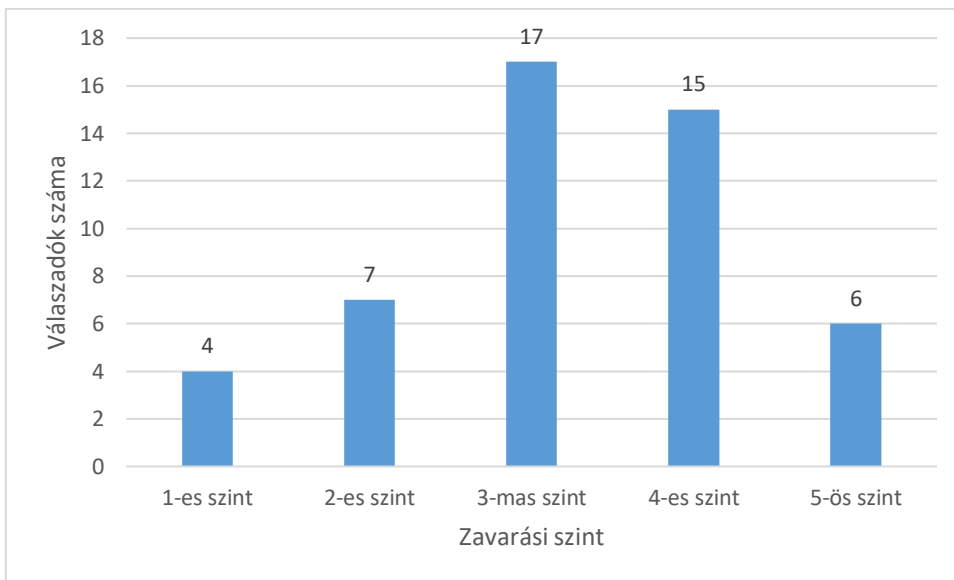

A kimutatás során elmondható, hogy a legtöbben valamilyen médiaformátumból értesültek korrupciós esetekről, tehát elmondható, hogy a különböző médiafelületeknek kiemelt szerepük van az észlelésben. A második és a harmadik helyen szinte teljes egyezőséggel a személyes tapasztalás, illetve az ismerős általi tapasztalat volt, itt ugyebár megadtam, hogy lehetőség szerint a személyes élményt részletesen mutassák be, hogy megbizonyosodhassak arról valóban egy korrupciós esetről számolnak be. Erről részletesen 5-en adtak információkat ezek közül 4-en mondták azt, hogy hálapénzt adtak orvosoknak (1 esetben szülés 3 esetben egyéb orvosi beavatkozás után). Az egyik válaszadó pedig a jogosítvány szerzés során adott pénzt a vizsgabiztosnak a biztos átmenet érdekében. Az egyéb tapasztalások során igazából csak annyit fejtettek ki, hogy újságokból szoktak főként tájékozódni így valójában itt csak annyi volt az eltérés, hogy nem jól volt megfogalmazva a médiára vonatkozó válaszlehetőség. A személyes tapasztalatok útján történt esetek magas száma 14,29%.

3. Önt mennyire zavarja a korrupció jelensége?

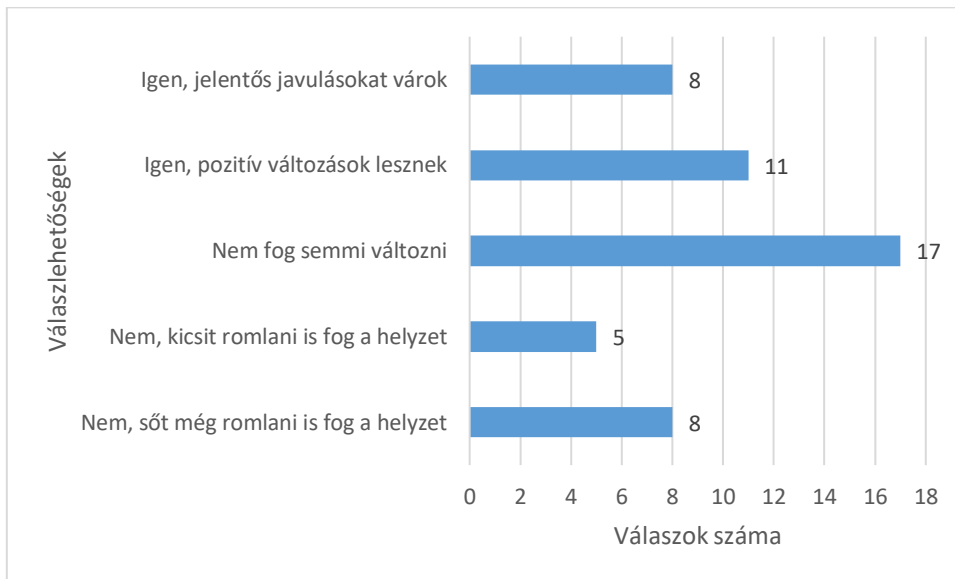
Az erre vonatkozó adatok egy 1-5-ig terjedő skálán próbáltam értelmezni, amihez kapcsolódóan az alábbi jelmagyarázatok segítenek, hogy mi a különbség a különböző szintek között.

1	Sose tapasztalom így nem érdekel
2	Ritkán tapasztalom akkor kicsit zavaró
3	Néhanapján tapasztalom, így zavar
4	Gyakran tapasztalom így gyakran zavar
5	Igazán zavaró, bizalmatlan vagyok minden irányban

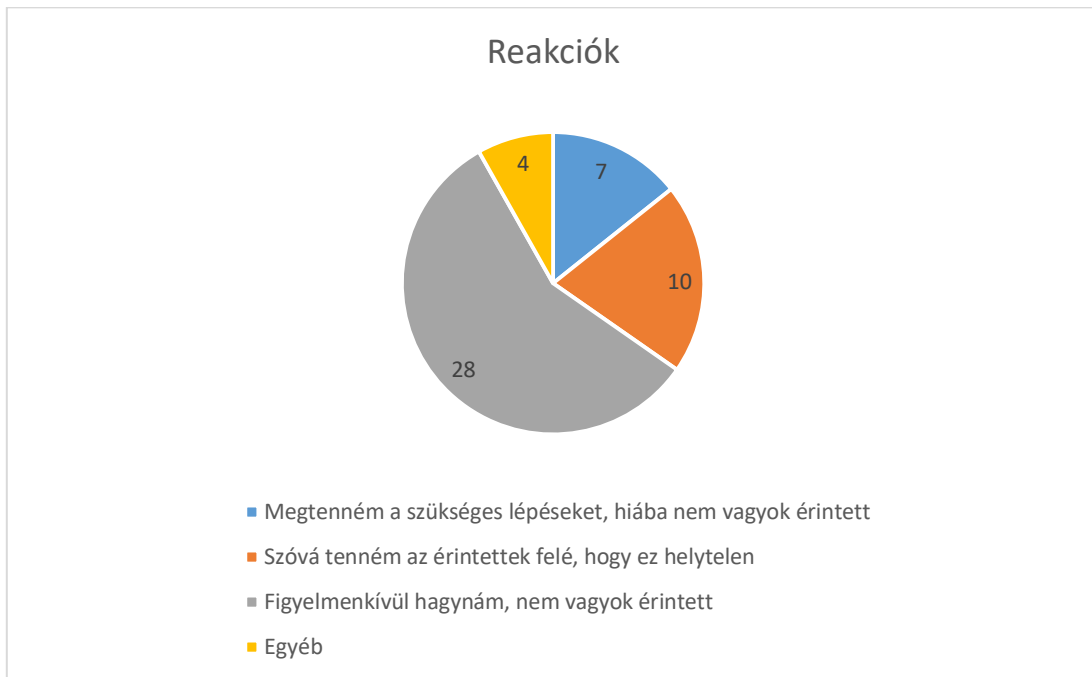
Az alábbi diagram megmutatja, hogy milyen mértékben zavarja a megkérdezetteket a korrupció ahogy az látszik is a többség az alapvetően elítéli azonban nem érzékelik úgy, hogy ez kihatással lenne a mindennapjaikra, viszont akik gyakran tapasztalják azokat igenis zavar és szeretnék, hogy ez a tendencia csökkenjen, az adatok nagy szórás mutatnak az átlaghoz képest.

4. Ön szerint javult-e az elmúlt 5 évben a korrupció helyzete Magyarországon?

A válaszadók nagyrésze úgy ítélte, meg hogy nem történtek különösebb intézkedések a korrupciós esetek felszámolását illetően, ez az arány kiemelkedően magas volt a többi válaszlehetőséghez képest. A javulás, illetve a romlás helyzetét a többi válaszadó hasonlóképpen gondolta, itt szintén elég nagy a szórás azonban az átlagot tekintve az a tényállás állapítható meg, hogy átlagosan nem érzékelték a polgárok változást a elmúlt 5 évhez képest.

5. Ön hogyan reagált/na amennyiben korrupciós esetnek lenne közvetlenül szemtanúja?

A kimutatás alapján elmondható, hogy a válaszadók nagyrésze amennyiben csak tanúja nem pedig közvetlen érintettje, akkor semmilyen reakciót nem váltana ki belőle. Ez sajnálatos módon véleményem szerint igazolja, hogy a semleges hozzáállásnak jelentős a térnyerése, a válaszadók jóval kevesebb része adta meg, hogy valamilyen reakciót váltson ki belőle egy ilyen eset. Az egyéb csoportba tartozókat megkérdeztem, hogy akkor mit tennének.

A válaszadók nagyrészt azt mondták, hogy közvetlenül nem szólnának bele az esetben azonban felhívna a figyelmet a közvetlen környezetére, hogy milyen esetnek volt a szemtanúja és hogy meggyőzze a közvetlen közeget az ilyen fajta magatartás tolerálására. Bár ez a kérdéskörre vonatkoztatva nem számít reakciónak azonban ez is közvetve ellenlépés az ilyen irányú esetek ellen. Az adatok alapján akik közvetlenül aktívan reagálnának a korrupciós esetekre különösen a 30 év alattiak körében volt népszerű válasz, illetve a magasabb iskolai végzettségű személyek között volt kiemelkedően magas.

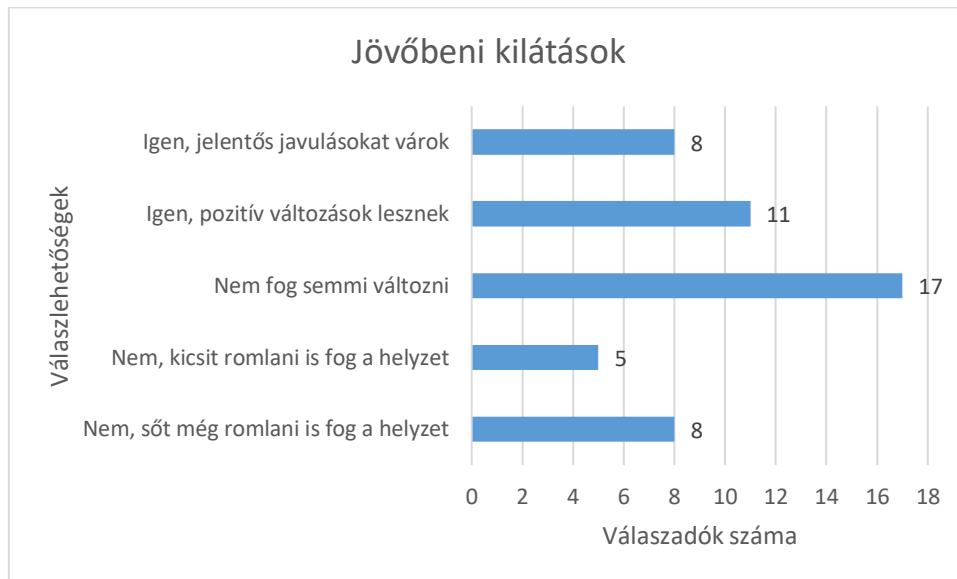
6. Ön szerint létezik rendszer szintű korrupció Magyarországon?

Az alábbi kimutatás során szigorúan eldöntendő kérdésként tettem fel ugyanis véleményem szerint ez egy bináris kérdés, vagy létezik a megkérdezettek szerint, vagy nem. A megkérdezettek 2/3-a vélekedik úgy, hogy igen is a korrupció nem csak egy rossz személyválasztásának a hibája, hanem az állami intézmények szintjén is elfogadott bevett szokás, a válaszadók 1/3 szerint erről szó sincs. Ha ilyen magas arányt tudunk megállapítani jogosan merülhet fel a kérdést mi okozza ezt.

A 2. kérdésre adott válaszok alapján megállapításra került, hogy a médiának kiemelkedő szerepe van a korrupciós esetek feltárásában és a közösség tájékoztatásában. A médiáknak egyértelműen szerepük van a gondolkodás formálásában és mivel az adatközlők nagyrésze úgy nyilatkozott, hogy ezen platformon keresztül érzékelt a korrupciót úgy az is megállapítható, hogy az erre a kérdésre adott válaszukban megjelenik a média által közölt tartalmak és a megkérdezettek gondolkodása közötti összefüggések. A válaszadók között ahogy az előzőekben már tárgyalva volt, hogy az alacsonyabb iskolai végzettségű személyek esetén magasabb volt a média által érzékelt korrupció aránya, úgy itt is a korrupciót észlelő személyek között magasabb volt az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya.

7. Ön szerint az elkövetkezendő 5 évben hogyan fog változni a korrupció helyzete?

Az utolsó kérdés a jövőre vonatkozott, mégpedig hogy a válaszadók szerint a jövőben valamilyen változás fog-e bekövetkezni. Ezek az adatok nagyrészt megegyeznek az elmúlt 5 évre vonatkozó állításokkal vagyis nem számítanak a megkérdezettek változásokra. Az elmúlt 5 évi adatokra viszonyítva enyhe de nem számottevő romlásra számítanak a megkérdezettek. Ha ezekből az adatokból szeretnénk meghatározni, hogyan kezeljük a kérdést a jövőre vonatkozóan úgy gondolom érdemes lehet átgondolni az eddig folytatott korrupcióval kapcsolatos módszereket, attitűdöt mivel a számokban kifejezett értékek nem mutatják a megfelelő mértékű javulást.

8. Hogyan védekezhetnek a vállalatok és a közszféra a korrupcióval szemben?

A tanulmány során felmerült kérdésként, hogy a korrupció igenis egy létező jelenség és szükséges a megfelelő intézkedések meghozatala, hogy minél inkább visszaszoríthassuk a korrupciót, hiszen az eddigiek alapján is belátható, hogy a korrupció káros mind gazdasági és mind társadalmi értelemben. Bizalmatlanságot szül a vállalatokkal és az állami gazdálkodókkal szemben és sérti az esélyegyenlőséget is.

Gyakori probléma, hogy egy vállalaton, egy osztályon vagy akár egy csoporton belül is érzékelik, hogy magasabb beosztású munkatársuk, felettesük nem jogszabálykövető módokon jár el egyes személyekkel szemben különböző ügyekben. Ennek okán fontosnak tartom, hogy minden államháztartási és közép vállalkozásnál nagyobb vállalat esetében jogszabályba kéne illeszteni, hogy lehetőség legyen a vállalat (állami szerv esetén illetékes minisztérium) felé bejelentést tenni, szigorúan névtelen formában. Ezeket vagy a legfelsőbb vezetés felé vagy amennyiben erre nincs lehetőség akár a vállalat méretét illetően, egy a vezetőség által megbízott személy (belső kontroller) felé történjen a jelentés. A név nélküli bejelentés lényege, hogy a feljelentő alacsonyabb beosztású alkalmazottat nagyobb biztonságban érzi magát és nem fog tartani az esetleges megtorlásoktól.

A közszférában a megelőzés címszó alatt találkozhatunk egy olyan kifejezéssel, hogy Zöld könyv ez egy viszonylag új keletű dolog ugyanis 2013-ban az új Széchényi terv részeként alakították ki. Ez a könyv nem csak kizárólag a korrupcióval kapcsolatos eseteket taglalja, hanem kitér a teljes közszférát érintő magatartási alapelveket, normákat fogalmaz meg. Aki állami szervezetbe lép be az ezeket a kinyilatkoztatott alapelveket automatikusan elfogadja, maga a dokumentum több mint 41 oldalt tesz ki így röviden megfogalmazva a lényegi információ az, hogy nem élhetnek vissza a közszférában dolgozók a polgártársaik bizalmával, nem foghatnak el ajándékokat, nem kivételezhetnek senkivel, vissza kell utasítani az esetleges előnyöket, nem élhetnek vissza a hivatali tisztségükkel. Nem csak kizárólag az alkalmazottakra, hanem a vezető pozícióban lévő személyekhez is megfogalmaz olyan intelmeket, mint a magas pozíció arányosan növeli a felelősséget.

Fontos szempont még a példamutatás szerepe mely alapján a vezető köteles minden tekintetben irányt mutatni és elől járni minden ügyben. Támogatnia kell beosztottjai munkáját és szigorúan a szakmai szempontok szerint minősítheti, személyes és egyéb indíttatásoknak nincs helye. További szempontokat fogalmaz meg az összeférhetetlenség szigorú figyeléséről illetve az elfogulatlanság feltétlen megőrzéséről is.

A hatósági álláspontot a Nemzeti Korrupcióellenes Program tükrözi. Az új programban is felismerésre került, hogy a korrupciót nem lehet csak és kizárólag büntetőjogi eszközökkel féken tartani, elengedhetetlen preventív (megelőző) eszközök alkalmazása is. Az elsődleges szempont itt is a szilárd erkölcsi magatartás megelőzést és Zöldkönyvben meghatározott alapelvek megőrzése és megvalósítása.

Az etikai kódexek létrehozása egy szervezet életében belül egy hatékony megelőzési forma, ugyanis ezen információk átadásával a felekben kialakulhat (jobb esetben) egy erkölcsi kötődés egy lehitatottság érzete afelé a munka felé, amit végeznek. Ezáltal még a korrupciós megkönyékezés előtt is egyfajta védelmi mechanizmust tudnak kiépíteni a szervezetek.

Ahogy a betegségeknel is a gyógyításnál lehetőség szerint jobb a megelőzés. A megelőzéshez tartozik, hogy a korrupció gyanús esetek minél jobban még a lehetőséget se teremtsük meg a visszaéléshez. Ennek okán szükség van egy megfelelő vállalati etikai kódex, amelyben leszögezi a vállalat milyen vizsgálati rendszert követnek esetleges tényfeltárás során. Szükséges, hogy a bejelentési folyamatok megfelelően dokumentáltak legyenek és módszertanban megfelelő vizsgálatokat használjon a cég.

Az edukáció is fontos szerepet tölt be a megelőzés tekintetében. Feltétlenül szükséges, hogy a dolgozók a megfelelő intő jelek alapján felismerjék, hogy munkatársaik között visszaéléseke történnek és ezt mihamarabb visszaszorítsák. Bizonyos időszakonként (évente vagy fél évente) továbbképzéseket kell tartani, illetve új munkavállalók esetén a betanítás során is ezeket az információkat át kell adni a kijelölt mentornak.

9. Milyen következményeket okoz a korrupció?

A korrupciós esetek gyakran nem zárulnak le annyival, hogy a nyomozás véget ér és a büntetőeljárás lezárul, a korrupciós esetek a sajtóban nagyobb figyelmet kapnak. A legnagyobb probléma, hogy a korrupció erősen destruktív hatással van a társadalomra. A gyakori botrányok különösen a politikában erősen hat a társadalom gondolkodására. A közösség egy idő után a különböző pártok közötti botrányok hatására politikai semlegességet vált ki. A szavazóknak nem lesz érdekük a változtatásoknak hangot adni a „a jelenlegi is lop és a jelölt is lopott” elven alapulva nem lesznek fogékonyak a változásra.

A hatalomba vetett hitet is erősen rombolják az esetek, a lakosság elhatárolódik az ilyesfajta viselkedési normáktól és az egyszerű hétköznapi ügyekbe is már belelátják paranoid módon a korrupciót. Elsőkézből tudom ezt tanúsítani, ugyanis nemrégiben csináltam meg az elsősegélynyújtó tanfolyamot, ami kötelező a vezetéshez, és egy középkorú jól szituáltnak közel sem mondható úriember kijött - valószínűleg megbukva - és elkezdett a vizsgabiztosokkal ordibálni és a mondandójában a regnáló kormányt szidta, aminek nyilván semmi köze nem volt ahhoz, hogy ő nem tanult az elsősegély nyújtásra elegendőt.

A gondolkodásuk is változik idővel és „ha neki lehet akkor nekem is” gondolatmenet alapján a hétköznapi ügyekben is a negatív példa miatt hasonló magatartást fognak tanúsítani. Magyarországon fellelhető, hogy szabályos kultusza annak, hogy lopni bűn, de az államtól lopni dicsőség. A magukat Robin Hood-nak érző személyek büszkén mutogatják másoknak, hogy mennyi pénzt sikerült visszaszerezniük az államtól. Természetesen ez a gondolatmenet szignifikánsan csökken, amennyiben a magasabb iskolai végzettségű személyek között kutatunk.

Gazdasági oldalról pedig természetesen csökkenti az állami vagyont, negatív hatással van a közzgazdálkodásra. A közzgazdálkodásra az intézményi jellegű korrupció olyan forrásokat osztanak ki, amelyeknek jobb helyre kerülhetnének. Ezek felkutatása hatalmas összegeket emészt fel, ami abban az esetben kifejezetten nehéz feladat amennyiben a korrupciónak a megnyilvánulása intézményi szintű.

Amennyiben rendszer szintű a korrupció úgy bekerül a rendszer egy paradoxonba ahol önmagában kell megkeresni a hibákat (korrupciós eseteket) mindeközben pedig a rendszer egy része ennek pedig ellentételesen dolgozik, hogy elkerülje a hiba megtalálását (korrupciós esetek lebuktatása).

Érdekességként megjegyezhető, hogy bizonyos szinten a korrupciónak lehetnek pozitív hatásai is, ilyen lehet például az eljárási menetek felgyorsulása melynek hatására az adott ügy/projekt/feladat hamarabb kerül elvégzésre. Érhető módon más pozitívum nem hozható fel a korrupció mellett azonban plusz érdekességként megemlíthető.

További érdekes információ lehet, hogy a Transparency Internation Magyarország 2013-mas jelentése szerint ami a Világbank Intézete által végzett alapján készült évente több mint 1.000 milliárd dollárt fizetnek ki megvesztegetésekre, ez az összeg azt jelenti, hogy minden 30-adik dollár a világ GDP-jének megvesztegetési ügyekre fordítanak.

Összefoglalás

Összeségében ha össze szeretnénk foglalni a szakdolgozat tartalmát és az eredményét a következő állításokat tudjuk megfogalmazni. Az első hipotézisem az volt, hogy Magyarországon tág határok között elfogadják a korrupciót. Ez a megállapítás véleményem szerint kettősség jellemzi ugyanis az általam feldolgozott adatok alapján a válaszadók 92,23%-a találkozott már a korrupció valamilyen formájával. Az ötödik kérdésre adott válaszok alapján megállapítható, hogy a közösség által létezik egy bizonyos szintű közöny amennyiben nem érintettek korrupciós ügyben, viszont az állítok szerint ha aktív módon nem is de passzív módon elítélik, tehát ha nincs részük benne akkor nem szólnak ez ügyben, ha viszont érintetteké válnak akkor próbálnak minél hamarabb kikerülni belőle. Az biztosan megállapítható, hogy az érzékelés megjelenik ami ellen szükséges válaszlépések meghozása, ugyanis ez hosszú távon destruktívan hat a közösség bizalmára. Bár a kutatás nem reprezentatív úgy vélem bizonyos információtöbbséggel így is rendelkezik.

A másik állításom pedig, hogy Magyarországon a korrupció elleni fellépés tetten érhető az egyének korrupció észlelésében, a kutatás során ez a hipotézis nem nyert tanúbizonyosságot ugyanis kimutatható, hogy Magyarországon érzékelhető a korrupció azonban az erre adott válaszlépéseket sem az általam végzett primer kutatás nem igazolta, sem pedig a rendőrség által megkért adatok nem igazolták. Azt valóban meg lehet állapítani, hogy a hatóság amennyiben történnek feljelentések a megfelelő gondossággal jár el, hiszen ezt igazolja, hogy a feljelentések több mint 90%-ban vádemelés is történik, azonban mivel az észlelések száma magas az általam vett mintadatok alapján úgy az észlelés és a feljelentés megtétele közötti útszakaszban történnek az esetek eltűnése, így fontos, hogy ez a szakaszt kiemelt figyelemmel kövessék azon hatóságok akik feladata a felderítés.

Definiálásra került a korrupció illetve bemutatásra kerültek a különböző esetek, szituációk, tulajdonságok amelyek során ha nem is teljes bizonyossággal állítható a korrupció de számottevően nő a korrupciós hajlam.

Bemutatásra kerül a korrupció csoportosításának és megjelenési formáinak különböző változatai, illetőleg hogy nem csak szimplán magának a definiálásnak lehet sokféle módozata, hanem a csoportosításának is, attól függően, hogy éppen aktuálisan milyen szempontok szerint akarjuk vizsgálni. A hatósági adatoknak köszönhetően adatokat kaphattunk és következtetéseket vonhattunk le az ilyen ügyekkel kapcsolatban. Hogy az elmúlt években csökkent a korrupcióval kapcsolatos bűncselekményekre vonatkozó nyomozások száma csökkent az elmúlt években, idén pedig kifejezetten alacsony számú volt. Remek kérdés lehet, hogy ennek van-e bármilyen köze a COVID-19 járványhoz, azonban véleményem szerint a kettő között nem mutatható ki semmilyen logikai kapcsolat.

Információkat kaptunk arról, hogyan érzékeli a társadalom az elmúlt 5 évben hogyan változott a korrupció megítélése illetve hogyan vélekedik a lakosság az elkövetkező 5 évre vonatkozóan. A lakosság nagyrésze nem észlelt változást ebben a témakörben az elmúlt években illetve ugyanígy vélekedik a jövőről is egy enyhe romlást lehet diagnosztizálni.

Történelmi betekintést nyerhettünk Magyarország korrupciós megítélésével mind szubjektív mind pedig objektív szempontokat mérlegelve. Megismerhettük, hogy rengeteg olyan eset mutatható ki a rendszerváltástól egészen napjainkig melyek országos vagy éppen nemzetközi botrányá nőtték ki magukat.

Bemutatásra kerültek a Panama iratokkal kapcsolatos fontosabb momentumok, információk, amelyek talán segítenek jobban megérteni ezt a történelmileg jelentős eseményt. Illetve megismerésre került mit is jelentenek az offshore cégek és milyen szerepük van napjaink gazdaságában.

Arról is bizonyosságot nyertünk, hogy szükséges bizonyos védelmi mechanizmusok beiktatása, nem csak a közszféra hanem a vállalati szférában is szükséges amelyre vonatkozóan vannak olyan lehetőségek amelyek átültethetők a közszféra irányába is.

A korrupció elleni harcban szükséges, hogy minden szinten meg legyen a visszaszorításra való hajlandóság, éppen ezért kiemelt figyelmet kell fordítani a megelőzésre, hogy a gazdasági szereplők, illetve a közszférában dolgozók körében is kialakuljon egyfajta belső magatartás forma ami elítéli az ilyen irányú megnyilvánulásokat, ebben segítséget nyújtanak az etikai kódexek meghatározása és alkalmazása, illetve a megfelelő szervezeten belüli védelmi mechanizmusok kialakítása.

Források

- Tóth István János , Hajdu Miklós A KORRUPCIÓ MÉRÉSI LEHETŐSÉGEI – LEHETSÉGES OBJEKTÍV INDIKÁTOROK BEMUTATÁSA EGY MAGYAR PÉLDA ALAPJÁN (512-520 oldalak)
- Dr. Klotz Pétere Az integritás-szemlélet lehetőségei a korrupció elleni fellépésben, különös tekintettel a munkaköri kockázatok elemzésére (47-51 oldal)
- Varga Szabolcs A korrupció mint destruktív vállalkozás (13-14. oldal, 17-25 oldal)
- 1. Ábra Tóth István János , Hajdu Miklós A KORRUPCIÓ MÉRÉSI LEHETŐSÉGEI – LEHETSÉGES imOBJEKTÍV INDIKÁTOROK BEMUTATÁSA EGY MAGYAR PÉLDA ALAPJÁN (517. oldal)
- 2. Ábra Európai Bizottság oldala, The Corruption Perception Index 2019: The EU is the best performer in the world (URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2020/01/27-01-2020-the-corruption-perception-index-2019-the-eu-is-the-best-performer-in-the-world)
- 3. ábra Európai Bizottság oldala
URL:(<https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fcommfrontoffice%2Fpublicopinion%2Findex.cfm%2FResultDoc%2Fdownload%2FDocumentKey%2F81007&psig=AOvVaw23k7v9jlLxYshOKgLYsZr&ust=1606132923813000&source=images&cd=vfe&ved=0CA0QjhXqFwoTCPDFsMaNlu0CFQAAAAAdAAAAABAD>)
- Transparency Internation Magyarország , A korrupcióelleni küzdelem és átláthatósági kritériumok az üzleti szektorban (1-20)
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (294-300§)